

I. A pénzügyi lízing során ténylegesen hitelnyújtás történik, a dolog elpusztulásának vagy értékcsökkenésének veszélyét ezért a lízingbevevő viseli, és változatlan feltételek mellett köteles lízingdíjat fizetni akkor is, ha a lízingtárgyat rajta kívülálló okból nem használhatja. Nem a kárveszélyviselés körébe tartozik azonban, ha a lízingbevevő nem szerezheti meg a lízingtárgy tulajdonjogát, mert a lízingbeadó – aki a tulajdonjogot maga sem szerezte meg – a tulajdonjog átruházására nem képes.

II. Ha egyik félnek sem felróható okból szűnik meg annak lehetősége, hogy a lízingbeadó a lízingtárgy tulajdonjogát a lízingbevevőre átruházza, a lízingszerződés objektív megghiúsulása folytán a felek között el kell számolni. További díj a lízingbevevőtől nem követelhető, ugyanakkor a lízingbevevő az addigi tényleges hasznosítás folytán a kifizetett lízingdíjat teljes összegben nem követelheti vissza, hanem csak a lízingdíj vételár rész hányadát.

Az objektív megghiúsulás, mint szerződésszegés jogkövetkezményeinek alkalmazását érvényesen a lízingbeadó az ÁSZF-ben sem zárhatja ki. [Ptk. 312. § (1) bek., 314. § (2) bek., 319. § (2) bek.]

Az R. Bt. üzletvezetője, B. K. felkereste az alperest és előadta, hogy a cége 2 db lánctalpas kotrógépet kíván értékesíteni a felperes részére, az alperest az ügylet finanszírozására kérte. Az alperes alkalmazottja K. L. az ügylet megkötése előtt ellenőrizte a két munkagép beszerzését, a tulajdonjogát igazoló szerződéseket. A felperessel folytatott egyeztetést követően 2008. január 24-én az alperes megvásárolta az R. Bt.-től 30.000.000,- Ft + ÁFA és 25.000.000,- Ft + ÁFA, mindösszesen bruttó 66.000.000,- Ft-ért a JCB JS 210 LC és a JCB JS 240 LC típusú lánctalpas kotrógépeket. Ugyanazon a napon a felek 48 hónapra szóló zárt végű pénzügyi lízingszerződést kötöttek a 2 db lánctalpas kotrógépre. A felperes kifizette a 11.000.000,- Ft ÁFA összeget, valamint 13.750.000,- Ft kezdő részletet és vállalta 48 hónapon át a havi lízingdíj megfizetését.

A felperes a két gépet az R. Bt. birtokában hagyta, azokra a bt-vel bérleti szerződést kötött.

A JCB JS 240 LC típusú gép valójában a K Pénzügyi Lízing Zrt. tulajdonában állt, melyet az F. Kft. lízingbevevő birtokolt. A gépet a lízingbevevő 2007. október 10-én eladta az R. Bt.-nek.

A JCB JS 210 LC típusú gép korábban valóban az R. Bt. tulajdona volt, de azt értékesítette az L. Pénzügyi és Lízing Zrt. részére, melytől a gépet visszalízingelte.

A felperes – miután a bérlővel a díj megfizetése miatt vitája támadt és a tulajdonjogot illetően is ellentétes információkhoz jutott – 2009. áprilisában kérte az alperest a tulajdonjog igazolására mindkét gép tekintetében. Ennek hiányában a lízingdíjat a felperes nem fizette, az alperes pedig a lízingszerződést 2009. április 22-én azonnali hatállyal felmondta.

A felperes keresetében az általa kifizetett lízingdíjakat visszakövetelte, erre tekintettel 37.595.919,- Ft, valamint az egyes részösszegek után járó késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Emellett az alperesi felmondás érvénytelenségének megállapítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a lízingbe adó alperes nem volt tulajdonosa a perbeli gépeknek, így azok tulajdonjogát részére nem ruházhatta át.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes nem járt el kellő gondossággal a lízingtárgy kiválasztása, az ellenőrzés és a birtokbavétel során. A lízingbeadó engedélye nélkül a lízingtárgyat harmadik személy részére bérbe adta. A csalás büntette miatt folyó büntetőeljárás jogerős befejezéséig kérte a per tárgyalásának felfüggesztését.

Az elsőfokú bíróság ítéletével 37.595.919,- Ft és az egyes részösszegek után járó kamatok megfizetésére kötelezte az alperest, a megállapítási keresetet elutasította. Az indokolásban kifejtette, hogy az alperes egyik lízingtárgynak sem volt a tulajdonosa, ezért a felperesre a dolog tulajdonjogát nem ruházhatta át. A felek között így érvényesen sem lízingszerződés, sem adásvételi szerződés nem jöhetett létre. Mivel a felperes „létre nem jött szerződés” alapján fizette ki a lízingdíjakat, így azok részére visszajárnak. A Ptk. 237. § (1) bekezdését alkalmazva a szerződéskötés előtti helyzetet kell visszaállítani, a birtokbaadásra azonban a felperes nem kötelezhető, mivel a lízingtárgyak nincsenek a birtokában.

Az ítélettel szemben a kereset elutasítása érdekében az alperes élt fellebbezéssel. A tényállást és az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást hiányosnak tartotta, álláspontja szerint a felek között emiatt nem végezhető teljes körű elszámolás. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az üzletszabályzat, az ÁSZF rendelkezéseit. Az ÁSZF 1. pontja szerint a felperes az alperes megbízásából, de a saját érdekében járt el a lízingtárgyak kiválasztása, ellenőrzése és birtokbavétele során. Az ÁSZF 2. pont b) alpontja szerint a felperes joglemondó nyilatkozatot tett az alperessel szembeni kellékszavatossági és jogsavatossági igényekre nézve, egyben tudomásul vette, hogy követeléssel csak a szállítóval szemben léphet fel.

A szerződés érvénytelensége esetére a Ptk. 237. § (2) bekezdése szerinti hatályossá nyilvánítását kérte, ezzel összefüggésben támadta az elsőfokú bíróság által végzett elszámolást. Álláspontja szerint értékelni kell, hogy a felperes a lízingtárgyat bérbe adta, ebből bevételt ért el, továbbá a 11.000.000,- Ft ÁFA-t visszaigényelte. Nem került tisztázásra az sem, hogy a lízingtárgyak mikor és milyen körülmények között kerültek ki a felperes birtokából. Továbbra is kérte a per tárgyalásának felfüggesztését a büntetőeljárás jogerős befejezéséig.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Arra hivatkozott, hogy a tulajdonjog szempontjából releváns körülményeket K. L. az alperes üzletkötője ellenőrizte, és mindent rendben talált. A követelt lízingdíjat teljes egészében az alperes részére fizette meg. A bérleti szerződés a nyomozati iratok között rendelkezésre áll, a bérbeadás körülményeire a nyomozás során nyilatkozott, a bérbeadás tényét pedig közölte az alperessel. Egyebekben az ügy lényegi kérdése az volt, hogy a felperes a lízingtárgyak felett tulajdonjogot nem szerezhett, ez az oka annak, hogy a díj részére visszajár.

Az alperes fellebbezése annyiban alapos, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján az ügyben megnyugtató érdemi döntés nem hozható, nagyobb terjedelmű bizonyítás lefolytatása szükséges a felek közötti elszámolás során, ennek érdekében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése indokolt.

A pénzügyi lízing a Ptk-ban nem szabályozott atipikus szerződés, amely az adásvétel (részletvétel), a pénzkötelmek (hitelviszony) és a használati kötelmek tényállási elemeit egyaránt hordozza. A pénzügyi lízingszerződésben a felek üzleti-gazdasági célja végső soron a lízingtárgy tulajdonjogának megszerzése. A lízingtárgy tulajdonjogát – a későbbi lízingbe vevő választása szerint – a pénzügyi adásvételi szerződéssel megszerzi, a beszerzési vételárat kiegyenlíti, majd a megkötött lízingszerződés tartós futamideje alatt mindvégig – elsősorban biztosítéki megfontolásból – a dolog tulajdonosa marad. A lízingdíj a lízingkulccsal megnövelt beszerzési ár, amelyet a lízingbe vevő a futamidő alatt (részletekben) törleszt, és a futamidő leteltével a lízingtárgy tulajdonjogát (maradványértéken) a lízingbe adótól megszerzi. A pénzügyi lízingszolgáltatás alapvető, elemi része tehát a tulajdonjog átruházására vonatkozó szerződési kötelezettség; a lízingbe vevő a lízingtárgy tulajdonjogát csak a lízingszerződés keretei között, a tulajdonos lízingbe adótól szerezheti meg (BDT 2007/10/155.).

Mivel a lízingbe adó részéről ténylegesen hitelnújtás történik, a dolog elpusztulásának vagy értékcsökkenésének veszélyét a lízingbe vevő viseli, és akkor is változatlan feltételek mellett köteles lízingdíjat fizetni, ha a lízingtárgyat rajta kívülálló okból nem használhatja. Jelen jogvita azonban nem a kárveszélyviselés kérdését érinti, hanem azzal kapcsolatos, hogy a lízingbe vevő felperes nem szerezheti meg a lízingtárgy tulajdonjogát, mert a lízingbe adó alperes – aki a tulajdonjogot maga sem szerezte meg – a tulajdonjog átruházására nem képes.

Az a körülmény, hogy a tulajdonjog átruházására köteles fél a szerződés megkötésekor nem tulajdonosa a dolognak, a szerződéskötést önmagában nem teszi érvénytelenné, az ilyen szerződés jogszabályba sem ütközik. A dolog tulajdonjogát ugyanis nem a szerződés megkötésekor, hanem a szerződés teljesítésekor kell átruházni. A tulajdonjog hiánya nem a szerződéskötés, hanem a szerződés teljesítésének rendellenessége, melyből – az elsőfokú ítéletben írtaktól eltérően – nem következik a szerződés létrejöttének hiánya, hanem ez a körülmény a szerződés (objektív)

meghiúsulását eredményezi (Ptk. 369. § (1)-(4) bekezdés).

A szerződéskötés során az alperes ügyintézője részletesen ellenőrizte a gépek származását. Arról, hogy az eladó tulajdonjogra vonatkozó tényállítása valótlan, sem a felperes, sem az alperes nem tudhatott. Emiatt a szerződés meghiúsulásaért egyik fél sem felelős. A tulajdon-átruházás, mint az alperes lényegi szerződéses kötelezettségének objektív meghiúsulása, a pénzügyi lízingszerződés olyan megszegése, amelyért a felek nem tehetők felelőssé, mert egyik félnek sem felróható okból szűnt meg annak lehetősége, hogy az alperes a lízingtárgy tulajdonjogát a felperesre ruházza (BDT 2007/10/155. sz. jogeset).

Az objektív meghiúsulás, mint a szerződésszegés jogkövetkezményeiért való felelősségét érvényesen az alperes az ÁSZF-ben sem zárhatta ki (Ptk. 314. § (2) bekezdés).

A Ptk. 312. § (1) bekezdése értelmében ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, a szerződés megszűnik. Ilyen esetben a Ptk. 319. § (2) bekezdésének megfelelően a felek által egymás javára nyújtott szolgáltatások ellenértékét kell elszámolni, szembeállítani.

A lízingszerződés egyidejűleg tulajdon-átruházási és használati kötelem is, így a lízingdíj két különböző típusú szolgáltatás együttes ellenértékeként jelenik meg: egyfelől a tulajdonjog megszerzése érdekében a beszerzési ár törlesztése, másfelől pedig a dolog használati díjaként szolgál (BH 1996/5/257. sz. jogeset).

A perbeli esetben a szerződés a jövőre szólóan megszűnt, további díj a felperestől nem követelhető. Ugyanakkor az eddigi tényleges használatra (hasznosításra) és ennek díjára figyelemmel nem követelheti vissza a teljes lízingdíjat, hanem csak a lízingdíj vételár rész hányadát. A lízingdíj megbontása útján el kell végezni a felek szolgáltatásai között az elszámolást. A lízingszerződés a bérlet elemeit is hordozza, amely alapján a használat már megtörtént. A felek között el kell számolni, ehhez viszont meg kell állapítani a használat ellenértékét (BH 1994/1/40. sz. jogeset).

A felperes terhére kell értékelni a gépek után járó használati (hasznosítási) díjat, ebben a körben a beszedett bérleti díjat. Az elszámolás során kell majd értékelnie a bíróságnak a visszaigényelt ÁFA összegét is.

A per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló kérelmet az ítéletábra nem találta megalapozottnak, a büntetőeljárásban vizsgált körülmények (természetes személyek bűnössége, bűncselekmény megvalósulása) ugyanis nem minősülnek előkérdésnek jelen elszámolási per eldöntése szempontjából.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezését a Pp. 252. § (3) bekezdése értelmében – a perköltség és illeték viselésére is kiterjedően – hatályon kívül helyezte és ugyanezt a bíróságot a per újabb tárgyalására és új határozat hozatalára utasította.

(Szegedi Ítéletábra Gf.I.30.316/2010.)